

Posudek k diplomové práci

<i>Autor práce:</i>	Štěpán Böswart
<i>Název:</i>	Goethovy a Schillerovy balady. Kritika a srovnání českých překladů
<i>Akademický rok:</i>	2007/2008
<i>Vedoucí diplomové práce:</i>	doc. PhDr. Gabriela Veselá, CSc.
<i>Oponent:</i>	PhDr. T. Svoboda, PhD.

Autor diplomové práce se zabývá rozborem českých překladů vybraných Goethových a Schillerových balad. Z vytyčených tří cílů diplomové práce (str. 1n) je první charakterizován jako eventuální příspěvek k teorii žánru, druhý „přesahuje ... do oblasti literárně-historického výzkumu“ a třetí pak se nejvíce dotýká analytického zaměření práce.

Diplomová práce je přehledně členěná, na konci obsahuje cenné přílohy.

Po formální stránce je práce zpracovaná kvalitně (s drobnými výjimkami, str. 9; 28 – vs. 35, 46; 42; 45; 49n). Interpunkce není bezvadná (v práci vyznačeno). Z hlediska stylu diplomové práce, která by měla být diskurzem s vědeckými ambicemi, ruší časté vyjádření osobního stanoviska (viz i níže), použití slovesa „řešit“ („řeší se mravní problém oddanosti“, str. 8, 45) a i např. zkratka pro následující stranu: v češtině nikoli „f“, ale „n“ (např. str. 5).

Formulace zohledňující osobní preference na úkor průkazných zjištění: Povětšinou jsou vývody, uvedené v práci, přímočaré a nesporné, místy však mají charakter osobní preference. Tato výtka se týká hodnocení „dobře překládá“ (48), „To je podle mne velmi důležité ...“, (70), „podprůměrný překlad“ (73), „preferuji ... překlady Jana Kamenáře“ (Závěr, str. 77) atd.

Další formulace skýtají prostor pro upřesnění: např. „styl překladu“ (styl v překladu, tedy stylová rovina textu, či určitý přístup k překladu, metoda, postupy? – str. 6), nikoli zcela vysvětlený názor na str. 45 (vztah struktury básně k translatologické analýze), opět nedoložené tvrzení na str. 50 (funkce aliterace).

Další nepřesnosti: Nesprávně je uveden pojem „překladatelská analýza“ (str. 9), nejasné je časové vymezení na str. 22 (franc. balada „kvetla“ do 17. století, zároveň ale „přestává být produktivní již na konci středověku“).

Často se pracuje s pojmem normy, hovoří se o „vyzrálé české překladatelské normě“ (16), odkazuje se na „dobovou překladatelskou normu“ (47n), „obvyklou překladatelskou normu“ (71), str. 76 atd., ale nikde není formulována, popřípadě není uveden odkaz na to, jak vlastně měla v dané době znít.

Ztotožňuji se s hodnocením modelu kritiky překladu podle K. Reissové. Zde je vhodné se zeptat, jaké další modely přicházejí v úvahu.

Přínosem práce jsou zajisté bibliografické soupisy u konkrétních překladů či sbírek, hlubší interpretaci by zároveň zasloužilo např. zjištění, že „čeští překladatelé však »navíc« zpracovali jako balady také některé básně, které v německých vydáních mezi balady zařazeny nejsou“ (62).

Z hlediska dějin překladu hlavní cíl práce není naplněn, naopak je výrazné vyznění aplikované: doporučení pro nakladatelský sektor. Na tom by nebylo nic závadného, pokud by postup nebyl metodologicky vágny a pokud by analýza byla objektivnější.

Celkové vyznění práce je sporné: Hodnocení překladu J. Kamenáře („nejlepšími současnými překlady jsou stále texty Jana Kamenáře“, str. 77) je rozporuplné, a to kvůli zvolené metodě práce: V oddíle 7-6-1 diplomant zjišťuje, že v překladu došlo k „porušení tehdejší dobové překladatelské normy“, ve shrnutí 7-6-4 pak uzavírá, že „nejlépe ... z hodnocených překladů vycházejí texty Jana Kamenáře, které ... nevykazují žádné zásadní nedostatky“. Naráží zde na sebe diachronní a synchronní přístup. Při hodnocení údajně klíčového závěrečného dvouverší balady Erlkönig pak autor diplomové práce hodnotí u Kamenáře rovinu syntaktickou, nevšímá si však již (ne)poetického vyznění („v dvůr vrazil, sám neživý dopola, / leč v náručí už – mrtvola“).

K překvapivým závěrům vede i srovnání tří jazykových verzí shrnutí práce: Česky zní: „neshledal jsem ani dostatek důvodů k ... upřednostnění [favorizovaných překladů O. Fischera]“ (77); v německém „[man] kann ... die Übersetzungen von Jan Kamenář als die vorzuziehendsten bezeichnen“ (88n) a v anglickém résumé však již „For publishing I would recommend using the translation by Jan Kamenář“ (92). S těmito názory se autor posudku neztotožňuje¹.

Práci navrhuji u obhajoby přijmout; hodnocení: 2–3.

V Praze dne 15.9.2008

Tomáš Svoboda

¹ Některé argumenty:

1) V neprospěch Kamenářovy verze (balada Erlkönig) z hlediska možnosti dnešního vydávání – diachronní hledisko – hovoří **název** (Olšovín není zakotven v literárněhistorickém povědomí, dnes bude pravděpodobně konotovat spíše s vodníkem Volšovečkem).

2) U Kamenáře – synchronní hledisko – je patrná **pokulhávající jazyková invence** („pozdě a vichřicí“ / „otec s dítětem kvapící“); zmíněný verš „neživý dopola / vnáručí už – mrtvola“.

3) Taktéž **hodnocení** Fischerova slovesa „vzkřísit“ v závěru balady Erlkönig je jakoby vytržené z předchozího pojednání: Jako zápor jsou hodnoceny **aluze**, které jsou však pro českou baladu typické (křesťanské významy). Kvůli metodologické rozkolísanosti práce a časté změně hlediska (diachronní x synchronní) není jasné, proč by loajalita k dobové literární normě (či vlastně celkově k české žánrové konvenci) u Fischera neměla být hodnocena naopak jako klad?

4) **Logický obrys** básně: král Olšovín chce chlapce „uškrtit“ (příliš explicitní, navíc není vsouladu ani s originálním výrazem, ani s vilným záměrem zlé bytosti); dále průřezový rys, pro logickou výstavbu básně velmi podstatný: vztah otec – syn vs. Erlkönig – dítě je v originále jazykově vymezen:

Erlkönig oslovuje dítě podbízivě (*liebes Kind, feiner Knabe*), otec pak ve srovnání relativně stroze (*mein Sohn a mein Kind*). U Fischera Erlkönig: „*chlapečku, hezký chlapečku*“, otec pak bez větší účasti: „*děcko, dítě*“.

Naproti tomu Kamenářův Olšovín: „*hošíčku, holoubku, děťátko*“, ale otec taktéž něžně: „*hochu; můj nejdražší; synku*“. Rozpor v oslovení tak v Kamenářově překladu není patrný. (Proto také nesouhlasím snázorem, že by otcova formulace vůči synovi „*buď tichoučko, ticho ...*“ (Kamenář) byla vhodnějším řešením než Fischerovo „*sed' klidně a neměj strach ...*“).